

JELENTÉS AZ INÁRCS—TÁPIÓSÜLY KÖZÖTT VÉGZETT HIDROGEOLÓGIAI FELVÉTELÉRŐL.

Irta: dr. Hegedüs Gyula

(1 térkép)

1947. év augusztus—szeptember havában a Duna-Tisza közti hidrojeológiai felvételek keretében Inárcs és Tápiósüly között 30 km hosszú sávot vizsgáltunk meg, hogy a Sári—Alsódabas közelében lévő, régi dunamedertől ÉK-felé távolodva, a kavics határát és a legfelső víztartó rétegeket nyomozzuk.

A fúrásokat Sümeghy József dr. h. igazgató elgondolásai szerint telepítettük, aki a felvételek folyamán is többször meglátogatott és a munkálatokat irányította. A fúrásoknál Báthory Tibor és Kocsis Árpád egyetemi hallgatók voltak segítségemre.

A fúrások környékének felszíni képződményeit is térképeztem. A pannóniai agyagrétegek csak pár helyen jutnak a felszínre Tápiósülytől D-re, valamint Gomba és Uri között. Tápiósülytől Gombáig mintegy 28 km széles ÉNy—DK irányú sávban lösz van a felszínen, tovább DNy és ÉK-re ezt futóhomok borítja, de a lösz még foltokban előbukkan a futóhomok alól. Monortól Inárcsig nem sikerült olyan feltárást, találni, ahol a homok alatti képződmény látható, de Inárcstól D-re már $1\frac{1}{2}$ m futóhomok alatt megjelenik a lösz. A területet ugyan csak ÉNy—DK irányú mélyvonulatok szelik át, melyek rendszerint víz alatt állanak, de 1947. év nyarán teljesen szárazak voltak. Felszíni vízfolyást a Tápión kívül, csak Gombánál találtunk. Ezekben a mélyedésekben telepítettük a fúrásokat, ahol általában váltakozó homokos, iszapos, agyagos, fiatal feltöltést találtunk. A Monortól D-re levő mélyedés peremén réti mészkő tűnik elő, amit a térkép mérete miatt nem lehetett ábrázolni.

A fúrások rétegsora :

Inárcs 1. (a falutól DK-re) magasság 112 m.

0.00— 0.80 m fekete humuszos, homok ;

0.80— 1.35 » sötétszürke, húmuszos, iszapos homok ;

1.35— 1.45 » szürke, kissé iszapos homok ;

- 1.45— 2.25 m világosszürke, finom homok ;
- 2.25— 2.35 » szürke, igen finom homok ;
- 2.35— 4.15 » sárga, finom homok (*Planorbis* sp.) ;
- 4.15— 5.30 » sárga löszös homok ;
- 5.30— 5.50 » szürke durva homok ;
- 5.50— 6.10 » szürke, homokos kavics ;
- 6.10— 6.55 » szürke, kavicsos, iszapos homok ;
- 6.55—(10.05) » szürke homok.

Vízartó szintek : 1. 2.10—4.15 m, felemelkedik 1.44 m-re ;
 2. 5.30—6.10 m-ig, emelkedés 1.80 m-ig ; 3. 6.20—8.00 m-ig, emelkedés
 3.50 m-ig.

Inárcs 2. (a falutól ÉK-re Pótharaszti erdő) magasság 115 m.

- 0.00—1.30 m humuszos homok ;
- 1.30—1.60 » sárga homok ;
- 1.60—1.90 » szürke, homokos iszap ;
- 1.90—2.40 » szürke homok ;
- 2.40—2.50 » sötétbarna, humuszos homok ;
- 2.50—3.30 » kékesszürke, iszapos homok ;
- 3.30—3.50 » sárga, finom homok ;
- 3.50—3.80 » sárga homok ;
- 3.80—5.80 » sárga, finom homok ;
- 5.80—8.05 » szürke, iszapos, finom homok ;
- 8.05—8.25 » kékesszürke, homokos iszap ;
- 8.25—9.50 » szürke, kissé kavicsos homok ;
- 9.50—(9.90) » szürke, iszapos homok.

Vízartó szintek : 1. 3.30—4.00 m-ig ; 2. 5.80—8.05 m-ig, emel-
 kedés 2.90 m-ig ; 3. 8.60—8.80 m-ig, emelkedés 6.60 m-ig ; 4. 9.00—
 9.50 m-ig, emelkedés 8.50 m-ig.

Vasad (a falutól DK-re) ; magasság 128 m.

- 0.00— 0.70 m-ig barna homok ;
- 0.70— 1.30 » szürke homok ;
- 1.30— 2.90 » szürke, finom homok ;
- 2.90— 3.30 » szürke, iszapos homok ;
- 3.30— 3.70 » szürke, finom homok ;
- 3.70— 4.40 » szürke, iszapos homok ;
- 4.40— 5.40 » szürke, homokos iszap ;
- 5.40— 8.50 » szürke, finom homok ;
- 8.50— 8.80 » szürke, kavicsos homok ;
- 8.80— 9.20 » sötétszürke homok ;
- 9.20—10.50 » szürke, iszapos homok ;
- 10.50—(12.00) » barna homok (10.70 m-nél gyér kavics-
 szemek).

Vízirtó szintek : 1. 1.90 m-ben, emelkedik 1.70 m-ig ; 2. 2.90—3.10 m-ben emelkedik 2.00 m-ig ; 3. 5.40—8.80 m-ig, emelkedik 2.40 m-ig.

Monor 1. (a falutól D-re Kistó nevű mélyedésben, M₂ és M₃ tőle 10 m-re) ; magasság 132 m.

0.00—	1.30	m-ig	humuszos homok ;
1.30—	1.80	»	szürke és sárga homok ;
1.80—	2.90	»	szürke, iszapos homok ;
2.90—	3.10	»	világosszürke, homokos iszap ;
3.10—	4.50	»	barna, iszapos homok ;
4.50—	5.40	»	barna, homokos agyag ;
5.40—	5.60	»	barna homok ;
5.60—	5.80	»	szürke, homokos iszap ;
5.80—	6.00	»	szürke iszap ;
6.00—	6.30	»	szürke, iszapos homok ;
6.30—	6.50	»	szürke és sárga homok ;
6.50—	6.70	»	szürke és barna gleyes homok ;
6.70—	7.00	»	barna homok ;
7.00—	7.50	»	szürke, finom homok ;
7.50—	(10.00)	»	barna homok.

Vízirtó szintek : 1. 1.70—1.80 m-ig ; 2. 3.10—4.50 m-ig, emelkedik 1.10 m-ig ; 3. 6.30—10.00 m-ig, emelkedik 5.60 m-ig. A 2. és 3. számú fúrás a 2-ik vízszint rétegéig hatolt, ezekben a víz az 1. fúrás 0 pontjához képest —2.11, illetve —3.46 m-ig emelkedett.

Gomba (a falu Ny-i sarkánál) ; magasság 146 m.

0.00—	1.00	m-ig	humuszos lösz ;
1.00—	1.90	»	gleyes iszap ;
1.90—	2.00	»	sötétszürke, kissé homokos mocsári agyag ;
2.00—	3.00	»	fekete, mocsári agyag ;
3.00—	4.70	»	szürke, homokos agyag ;
4.70—	5.00	»	világosszürke, homokos iszap ;
5.00—	6.50	»	szürke, finom homok ;
6.50—	7.00	»	szürke homok ;
7.00—	7.10	»	szürke, agyagos homok ;
7.10—	7.60	»	szürke, finom homok ;
7.60—	8.30	»	szürke, homokos iszap ;
8.30—	9.40	»	szürke iszap ;
9.40—	(10.20)	»	szürke, iszapos homok.

Vízirtó szintek : 1. 2.00 m-ben ; 2. 2.50 m-ben, emelkedik 1.90 m-ig ; 3. 3.90—4.90 m-ig, emelkedik 2.00 m-ig ; 4. 5.00—8.30 m-ig, emelkedik 3.40 m-ig ; 5. 8.60 m-ben, emelkedik 6.50 m-ig ; 6. 9.40—10.20 m-ig, emelkedik 4.60 m-ig.

Uri (a falu Ny-i részén); magasság 157 m.

- 0.00—1.00 m-ig szürke és barna gleyes agyag;
- 1.00—2.00 » gleyes agyag;
- 2.00—5.00 » iszapos, gleyes agyag;
- 5.00—5.50 » szürke, homokos, gleyes agyag;
- 5.50—6.00 » sárga, gleyes agyag;
- 6.00—6.40 » barna, homokos, gleyes agyag;
- 6.40—7.00 » májszínű nyirok, mészkonkréciókkal.

Víztartó szintek : 1. 0.50—1.00 m-ig ; 2. 5.00—5.50 m-ig, emelkedik 1.10 m-ig, 3. 5.80—5.90 m-ig, emelkedik 1.30 m-re ; 4. 6.00—6.40 m-ig, emelkedik 1.20 m-re ; 5. 6.50—7.00 m-ig, emelkedik 1.00 m-ig.

A hat fúrás rétegsorából megállapítható, hogy ezen a területen az egymástól átlag 5 km távolságban lévő sekély fúrások rétegeit nem lehet egymással biztosan párhuzamosítani. Az Inárcs 1. és 2. fúrás kavics feletti és alatti rétegei eléggé hasonlítanak egymáshoz és a kavics t. sz. f. magassága is azonos. A vasadi fúrás kavicsos szintje már csak bizonytalanul azonosítható az előzőkkel, a többi ezektől és egymástól is elüt, ami nem is meglepő, mert a térszínti viszonyok és a felszín kialakulása is szemmel láthatóan más.

A feltárt vízre vonatkozóan megjegyezhetjük, hogy a rendkívüli száraz időjárás következtében 5 m felett általában nem kaptunk jelentős vízmennyiséget, de 5—8 m között mindenütt bő vizet kaptunk, ami a további fúrást meg is nehezítette vagy lehetetlenné tette.

A vizsgálatokkal kapcsolatban kísérletet végeztünk, hogy a felszínhez közel lévő vízrétegek áramlanak-e valamilyen irányba? A kísérletet Monoron végeztük a 4 m körüli 2-ik vízrétegen. A rétegsor megállapítására készült fúrástól 10 méterre, még két fúrást létesítettünk, úgy hogy a három fúrás egyenlő oldalú háromszög csúcsain helyezkedett el. A 2-ik vízréteg vize az 1. fúrásban 1.10 m-ig emelkedett, a második fúrásban 2.11, a harmadikban 3.46 m-ig. Az első fúrásba konyhasót öntve figyeltük a Cl⁻ megjelenését a másik két fúrás vizében. A víz eredetileg kb. 10 mg/l Cl⁻ jelenlétére utaló reakciót adott. Az 1. sz. fúrásba 1 kg konyhasót dobva 30 óra múlva a 2. sz. fúrás vize elég erős a 3. sz. fúrás vize 100 mg/l-nél nagyobb Cl⁻ mennyiségre utaló igen erős reakciót adott. 48 óra múlva a Cl⁻ mennyiség csökkent. Az áramlás iránya DK-inek volt megállapítható. A kapott 3 m/óra áramlási sebesség megfelel a Műegyetememen kísérletileg kapott eredménynek.

